

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและลักษณะการประกันสังคม

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการประกันสังคม

ตามประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้พยายามที่จะพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการหาวิธีการต่าง ๆ มาแก้ไข เช่น ในประเทศอียิปต์ Joseph ได้จัดให้มีการสำรองข้าวสาลีเพื่อเก็บสำรองไว้ในระหว่างปีที่มีการเพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ และนำมาบริโภคในปีที่ขาดแคลน เป็นต้น นอกจากนี้ความมั่นคงทางสังคมซึ่งในสมัยที่สังคมยังเป็นชุมชนเล็ก ๆ หัวหน้าครอบครัวจะต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวทั้งหมด ซึ่งในสมัยแรกการแก้ปัญหาที่แก้ไขได้ง่าย ๆ เช่น การเก็บอาหารสำรองไว้ การอพยพครอบครัวไปหาแหล่งที่ทำมาหากินได้สะดวก เป็นต้น แม้ว่าจะเป็่วิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่ก็ช่วยบรรเทาความยากลำบากเกี่ยวกับที่ดินและสังคมที่ยังไม่ยุ่งยากได้

จนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 19 ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปได้เปลี่ยนแปลงสังคมแบบการเกษตร การอยู่ในชนบทและการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ามาเป็นสังคมแบบการอุตสาหกรรม การมาอยู่ในเมืองหรือแหล่งอุตสาหกรรม และการเศรษฐกิจแบบใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการซื้อขายสินค้า ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ยากนานาประการ เช่น เมื่อคนงานไม่ได้รับค่าจ้างเพราะเหตุชราภาพ ว่างาน เจ็บป่วย ตาย หรือสาเหตุอื่น ๆ อันทำให้รายได้ประจำต้องสะดุดหยุดลงหรือมีการใช้จ่ายทางครอบครัวสูงขึ้น ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในแบบสมัยใหม่ที่ไม่เคยปรากฏในสังคมสมัยก่อน ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจมีอยู่ด้วยกันมากมาย แต่จากสาเหตุใหญ่ ๆ ที่ประชาชนในประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งทำงานโดยรับค่าจ้างแรงงานเป็นรายได้ ต้องประสบความทุกข์ยากนั้นมีอยู่ 5 ประการดังนี้¹

¹ Charles I. Schottland, the Social Security Program in the United States (Appleton-Century Crofts, 1963)

อายุ (Age) ในธุรกิจแบบการเกษียณ อายุมิได้เป็นอุปสรรคในการทำงานตราบนานเท่าใดก็ตาม คนนั้นยังสามารถทำงานอยู่ได้ แต่ในกิจการอุตสาหกรรมสมัยใหม่ การใช้เครื่องจักรทำงาน แม้ว่าคนชราจะยังมีแรงแต่อาจจะไม่สามารถคุมเครื่องจักรได้ จึงมีคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่มีอายุมากแต่ยังคงทำงานอยู่ คนชราเหล่านี้เมื่อไม่ได้ทำงานก็ไม่มีรายได้ และหากคนชราเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือก็ทำให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตในบั้นปลาย

การว่างงาน (Unemployed) ความไม่มั่นคงทางสังคมที่ร้ายแรงที่สุดเห็นจะได้แก่การที่คนงานต้องว่างงาน เพราะไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้ว่างงานไม่มีรายได้เท่านั้น แต่ยังทำให้คนงานขาดความมั่นใจในตนเอง การว่างงานในประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ เช่น ภาวะเงินฝืด การใช้เครื่องจักรทำงาน งานที่ทำเป็นงานตามฤดูกาล การเลิกลมกิจการ และสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจและเศรษฐกิจของคนงาน

การบาดเจ็บและเป็นโรคเนื่องจากการทำงาน (Industrial Accident and Disease) ในอุตสาหกรรมสมัยใหม่รวมทั้งการเกษตรแผนใหม่ ได้เพิ่มความเสี่ยงชีวิตและการพิการมากขึ้น แม้ว่าในประเทศต่าง ๆ จะได้มีการรณรงค์เพื่อความปลอดภัยและลดอันตรายในการทำงานลงก็ตาม แต่จากหนังสือ *The Social Security Program in the United State by Charles I. Schottland* ได้กล่าวถึงสหรัฐอเมริกาว่า สหรัฐอเมริกามีอัตราการพิการทุพพลภาพไม่สูงนัก แต่ในปีหนึ่ง ๆ จะมีคนงานประมาณ 1 ล้านคน ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเกิดจากการทำงาน ในจำนวนนี้ตายประมาณ 15,000 คน ไม่สามารถทำงานได้เลยประมาณ 1,500 คน สูญเสียสมรรถภาพในการทำงานบางส่วนประมาณ 83,000 คน และไม่สามารถทำงานได้ชั่วคราวอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่กล่าวถึงด้านจิตใจและปัญหาอื่น ๆ แล้ว ปัญหาที่สำคัญคือ คนงานและครอบครัวต้องขาดรายได้ในการดำรงชีวิตตามปกติ

การเจ็บป่วยเรื้อรังและชั่วคราว (Permanent Disability and Temporary Illness) การเจ็บป่วยของคนงานทั้งประเภทเล็กน้อยและประเภทเรื้อรัง ทำให้คนงานไม่อาจไปทำงานได้ จึงขาดรายได้ที่จะต้องนำไปเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวตามปกติแล้ว

อาการเจ็บไข้ได้ป่วยยังจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นอีกด้วย

การตาย (Death) แม้ว่าในปัจจุบันอัตราการตายจะลดลง คนมีอายุยืนมากขึ้น เพราะวิวัฒนาการในทางการแพทย์ แต่ก็ยังมีผู้ได้รับความเดือดร้อนเพิ่มจำนวนมากจากการตายของหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นผู้หารายได้มาเลี้ยงดูได้แก่ หญิงหม้ายที่ไร้อาชีพ บุตรกำพร้า และผู้ที่อยู่ในอุปการะของผู้ตาย

ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นและสาเหตุอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เกิดความรู้สึกและมีความห่วงใยในอนาคตของคนงาน เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจต้องประสบเคราะห์กรรมดังกล่าวโดยไม่ทราบล่วงหน้า และก่อนที่จะมีการประกันสังคมในปี ค.ศ. 1880 จึงมีผู้หาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างหลักประกันในเรื่องรายได้ขึ้นหลายวิธีและที่นับว่าสำคัญก็มี 3 วิธี ดังต่อไปนี้คือ²

1. การออมทรัพย์

ในต้นศตวรรษที่ 19 รัฐบาลประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในยุโรปตะวันตกได้ชักชวนให้ประชาชนออมทรัพย์ โดยจัดตั้งสำนักงานหรือธนาคารเพื่อการออมทรัพย์หรือธนาคารออมสิน (Government - Operated Saving Banks) ขึ้น มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้มีรายได้น้อย นำเงินรายได้ที่เหลือจากค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มาฝากไว้กับธนาคารออมสินซึ่งอยู่ในความอุปการะของรัฐบาล หรือรัฐบาลเป็นประกัน หากเกิดเหตุจำเป็นก็ถอนออกมาใช้ได้ทันที แต่วิธีนี้ก็ไม่ไฉน ทั้งนี้เพราะระดับค่าแรงของผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถเก็บออมทรัพย์ได้ และคนงานเหล่านี้มักจะมีครอบครัวใหญ่ จึงไม่มีเงินเหลือพอที่จะเก็บออมไว้ได้ การเจ็บป่วย การว่างงาน การเกิดอุบัติเหตุหรือการชราภาพก็ย่อมต้องการเงินมากกว่าที่เก็บออมไว้ได้ เงินที่มีอยู่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ผู้ที่ไม่มียาได้เพราะไม่สามารถทำงานได้เช่น คนพิการ คนชรา ก็ไม่มีเงินที่จะออมเพื่อนำไปฝากไว้ยังธนาคารออมสินได้

2. การรับผิดการให้นายจ้างรับผิดชอบ (Employers' Liability)

วิธีนั้นว่าได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยศักดินา ซึ่งนายจ้างมักจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเจ็บป่วยของคนงาน และผู้รับผิดชอบครอบครัวของคนงานด้วย ในกรณีที่คนงานตาย วิธีนี้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ก็พอใจมาก เพราะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาได้ดีและสามารถสร้างความมั่นคงทางสังคมให้แก่ลูกจ้างคนงานได้กว้างขวาง โดยไม่ต้องใช้เงินรายได้จากภาษีของรัฐบาลมาช่วย

การให้นายจ้างเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ในระยะแรกกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มักจะกำหนดให้นายจ้างที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อลูกจ้างเท่านั้น ที่จะต้องเป็นผู้จ่ายค่าเสียหายแก่ลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างได้รับอันตรายจากการทำงาน ซึ่งก็เป็นการยุ่งยากแก่ลูกจ้างในกรณีที่ได้รับอันตรายจากการทำงานแล้วจะต้องพิสูจน์ว่าอันตรายนั้น นายจ้างจะต้องรับผิดชอบต่อลูกจ้างมักหลีกเลี่ยงอยู่เสมอ ต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงให้นายจ้างจ่ายค่าเสียหายและค่ารักษาพยาบาลแก่ลูกจ้างที่ได้รับอันตรายไม่ว่าจะเป็นอันตรายจากการทำงานอันเกิดจากความผิดของลูกจ้างเองหรืออยู่ในความรับผิดชอบของนายจ้าง และค่าชดเชยที่นายจ้างได้จ่ายไปนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายของการดำเนินงานของกิจการได้ และความรับผิดชอบต่อนายจ้างในขอบเขตนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นความจำเป็นทางด้านศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีที่จะทำให้นายจ้างพยายามวางมาตรการการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ อีกด้วย

แต่วิธีนี้ก็ยังมีข้อเสียกล่าวคือ กิจการขนาดใหญ่และมีฐานะการเงินดี นายจ้างมักจะมีสวัสดิการเหล่านี้ให้ เพื่อจงใจให้ลูกจ้างอยู่นาน ๆ แต่ถากิจการขนาดเล็กมีคณงานไม่กี่คนและมีกำไรน้อย หากกิจการดังกล่าวต้องรับผิดชอบต่อลูกจ้างมากเกินไปฐานะของกิจการธุรกิจเหล่านี้ก็ไม่อาจดำเนินงานต่อไปได้

3. การประกันภัยของเอกชน (Private Insurance)

การประกันภัย (Insurance) ในแบบต่าง ๆ ได้เริ่มมาตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 14 โดยมีการประกันทางทะเลก่อนในประเทศอิตาลี ต่อมาในต้นศตวรรษที่ 16 จึงได้เริ่มมีการประกันอัคคีภัยในประเทศเยอรมัน ในศตวรรษที่ 17 กิจการเหล่านี้ได้รวมรูปตั้งขึ้นเป็นบริษัท ส่วนการประกันชีวิตนั้นเริ่มมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 และมีลักษณะเป็นการค้าแบบหากำไร

ทั้งสิ้น โดยผู้ที่ต้องการคุ้มครองความเดือดร้อนภัยเสียค่าเบี้ยประกันหรือค่าสมาชิก ซึ่งอาจแยกวิธีประกันตามลักษณะของกิจการออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. โดยวิธีจัดตั้งเป็นสมาคมอาชีพ (Mutual-Aid Society Method) เป็นสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคคลที่ทำงานในกิจการเดียวกันหรืออาชีพเดียวกัน โดยมีนโยบายช่วยเหลือสมาชิกอื่นเมื่อยามขาดแคลนหรือประสบเหตุที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยสมาชิกทุกคนจะเป็นผู้จ่ายเงินช่วยเหลือตามที่ตกลงกันไว้ สมาคมเหล่านี้มักจัดขึ้นภายใต้การควบคุมของรัฐบาลและสมาชิกทุกคนรวมกันเป็นเจ้าของ (Mutual-Aid Society) สมาคมที่เก่าที่สุดคือ Roman Collegia ซึ่งก่อตั้งขึ้นในกรุงโรม เป็นสมาคมที่ประชาชนทั่วไปจัดตั้งขึ้น ในขั้นแรกก็เพื่อสังสรรค์และเพื่อกิจการทางสังคม และต่อมามีการจ่ายเงินให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกรณีที่มีการตายเพื่อเป็นค่าอุปการกิจศพ ในระหว่างสมัยกลางสมาคมในรูปนี้มีจำนวนมากและมีอิทธิพลมาก โดยครั้งแรกเริ่มจากสมาคมอาชีพกรรมกร ต่อมาได้เปลี่ยนรูปเป็นสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีชื่อว่าสมาคมมิตรภาพ (Friendly Society) และได้แยกตัวไปอย่างรวดเร็ว ในศตวรรษที่ 18 และ 19 สมาคมเหล่านี้ นอกจากจะจ่ายเงินช่วยเหลือค่าอุปการกิจศพแล้ว ยังให้บริการในด้านการรักษาพยาบาล และบางสมาคมก็จ้างแพทย์มาตรวจรักษาสมาชิก จะเห็นได้ในปี ค.ศ. 1900 มีผู้เป็นสมาชิกในสมาคมเหล่านี้ในสหราชอาณาจักรประเทศเดียวถึง 5 ล้านคน สำหรับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป สมาคมประเภทนี้ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วในเมืองต่าง ๆ ที่มีการอุตสาหกรรม สมาคมต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะอยู่ภายใต้การควบคุมและแนะนำของรัฐบาล

สมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual -Aid Society) นี้ไม่สามารถจะขยายประโยชน์ความช่วยเหลือให้กว้างขวางเพื่อคุ้มครองการว่างงานหรือค่าทดแทนในรูปอื่น ๆ ได้ เพราะฐานะการเงินไม่อำนวยและการบริหารงานก็กระทำในแบบครอบครัว ไม่ใช่แบบการค้า สมาคมจึงเจริญในระยะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะต่อ ๆ มา จะมีตรงกับทรุกเท่านั้น และต้องเลิกล้มกันไปเรื่อย ๆ

ข. โดยวิธีจัดตั้งบริษัทเอกชนขึ้น (Private Insurance Method) บริษัทประกันภัยเหล่านี้ดำเนินการในรูปธุรกิจรับประกันภัยทั้งการประกันวินาศภัย และประกันภัยชีวิตในรูปการค้าและหาผลกำไร มีการโฆษณาและส่งผู้แทนบริษัทซึ่งเรียกว่า นายหน้าประ

กันภัย (Broker) ออกไปชักชวนให้ประชาชนเอาประกันโดยมีการทำสัญญาผูกมัดซึ่งกันและกันเรียกว่า กรมธรรม์สัญญา (Policy)

แม้ว่ารัฐบาลหลายประเทศในครึ่งหลังศตวรรษที่ 19 ได้ช่วยเหลือโครงการการประกันภัยอย่างมากมาย แต่มิได้ประสบความสำเร็จมากนักนอกจากประเทศญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

แม้ว่าวิธีการประกันภัยนี้จะนับว่าดี และในปัจจุบันก็ยังคงใช้อยู่ แต่ก็มีข้อเสียคือ เป็นวิธีที่มีขอบเขตในการให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ไม่กว้างขวางมากนัก เพราะการประกันแบบนี้เป็นแบบธุรกิจจึงต้องมีการกำหนดเบี้ยประกันสูง และบริษัทประกันภัยเหล่านี้ไม่ยอมเสี่ยงที่จะรับประกันผู้ที่มียายสูงหรือผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี หรือผู้ที่ทำงานในลักษณะเสี่ยงอันตราย นอกจากนั้นลูกจ้างคนงานที่มีรายได้น้อยและปานกลาง ไม่อาจจะประกันโดยวิธีนี้ได้

4. การประกันสังคม (Social Insurance)

จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 19 หลายประเทศในยุโรปเห็นว่าวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้แก้ปัญหาของสังคมทั้งโลกกล่าวมาแล้ว ยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาเรื่องลูกจ้างคนงานประเภทไม่มีฝีมือ (Unskilled Workers) ให้หมดไปได้ ถึงแม้ว่าจะได้มีการให้เงินช่วยเหลือคนงาน แต่บางประเทศก็ประสบผลสำเร็จเช่นในประเทศเดนมาร์กและสวีเดนและแลนด์ ใช้วิธีให้เงินช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เจ็บป่วย ทั้งนี้เพราะประเทศเดนมาร์กและสวีเดนและแลนด์ นั้น ประชาชนมีการศึกษาดีและมีรายได้สูง แต่ในบางประเทศใช้ไม่ได้ผล ได้แก่ ประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จำนวนเงินที่จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก อันเป็นภาระแก่รัฐบาลและสังคมมากเกินไป

ในระยะนี้การประกันสังคม (Social Insurance) จึงได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญกล่าวคือ ในระหว่างปี ค.ศ. 1883 ถึง ค.ศ. 1889 รัฐบาลเยอรมัน (Imperial German Government) โดยเจ้าชายบิสมาร์ก นายกรัฐมนตรีของเยอรมันนั้นในสมัยนั้น เป็นผู้ริเริ่มและมีบทบาทสำคัญในการนำวิธีการประกันสังคมแบบบังคับ (Compulsory)

เข้าไปใช้ในประเทศเยอรมันนี้ ความจริงกฎหมายที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันนี้ ก็ได้มีใช้ในประ
เทศฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1850 และในประเทศอิตาลีเมื่อค.ศ. 1883 แต่ก็มีลักษณะเป็นการ
ประกันสังคมแบบสมัครใจ (Voluntary) แต่ภายหลังค.ศ. 1918 เป็นต้นมา ระบบการ
ประกันสังคมแบบบังคับก็เป็นที่นิยมทั่วไป

สาเหตุที่สำคัญที่เจ้าชายบิสมาร์คได้นำวิธีการประกันสังคมเข้าไปใช้ในประเทศเยอรมันนั้น มีอยู่ 3 ประการ คือ ⁴

1. ภายหลังจากที่ประเทศเยอรมันได้ยุติการทำสงครามกับฝรั่งเศสในสงคราม
พริกโก-ปรัสเซียกัน ได้ไม่นานนัก เจ้าชายบิสมาร์คก็ได้รวบรวมรัฐเยอรมันทั้งหลายที่กระจัด
กระจายอยู่ทั่วไป เข้าเป็นอาณาจักรเดียวกันและต้องรับภาระในด้านการเศรษฐกิจและสังคมด้วย
จึงได้เริ่มมีการปรับปรุงฟื้นฟูและบูรณะเป็นการใหญ่เพื่อพัฒนาประเทศ และประชาชนก็ยังคง
พึ่งรัฐให้ช่วยเหลืออยู่

2. การพัฒนาประเทศเยอรมันในสมัยนั้น มุ่งที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างขนาน
ใหญ่และเอาจริงเอาจัง ทำให้อุตสาหกรรมของเยอรมันก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่เนื่อง
จากภาวะการค้าของประเทศเยอรมันได้ตกต่ำติดต่อกันมาหลายปี การค้าระหว่างประเทศ
อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ทำให้ประชาชนของเยอรมันโดยทั่วไปต้องประสบกับปัญหาความยาก
จนและเดือดร้อน

3. จากสภาพความเดือดร้อนทุกข์ยากและการที่ประชาชนไม่อยู่ในฐานะช่วยตัว
เองได้ดังนี้ ได้ก่อให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง พรรคการเมืองโซเชี่ยลลิสต์ ซึ่งเป็น
พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลได้เข้าไปปลุกปั่นสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ในหมู่ประชา
ชนคนงานที่หาเลี้ยงชีพด้วยการใช้แรงงานจนกระทั่งรัฐบาลไม่สามารถปราบปรามได้

ด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และด้วยเหตุที่ประเทศเยอรมันในขณะนั้น
ไม่ยอมให้ราษฎรทั่วไปมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
หรือสังคมได้โดยอิสระ เช่นประเทศอื่น ๆ ในยุโรปส่วนมาก แต่ระบียบประเพณีการปกครอง

⁴ กรมประชาสงเคราะห์ "ความมั่นคงทางสังคมและการประกันสังคม" 2518 หน้า 35

ของปรัสเซียยังมีอิทธิพลอยู่ การปกครองแบบเชอผู้นำในลักษณะพอปกครองลูก เจ้าชาย
 บิสมาร์คจึงเห็นว่า รัฐจะคงมีหน้าที่รับผิดชอบคอสวัสดิการ ของประชาชนทั้งชาติและต้องหา
 ทางยับยั้งความคิดเห็นอย่างรุนแรงทางการเมืองอันไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดให้หมด
 สิ้นไป จึงได้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศและนำระบบการประกันสังคมแบบบังคับมาใช้
 เป็น 3 ระยะ คือ การประกันการเจ็บป่วยในปี ค.ศ. 1883 การประกันอันตรายอันเกิด
 จากการทำงานในปี ค.ศ. 1884 และการประกันการทุพพลภาพและการประกันคนชราในปี
 ค.ศ. 1889 ทั้งหมดนี้บังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมทุกแห่งต้องเข้าประกัน

หลังจากที่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังอยู่ไม่นานนัก ปัญหาความเดือดร้อนยุ่ง
 ยากของประชาชนได้คลี่คลายไปในทางที่ดีและประสบความสำเร็จในที่สุดโดยเฉพาะโครงการ
 การประกันสังคมนั้น แม้จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงและกว้างขวางจากประ
 ชาชนและพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามซึ่งกำลังแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองอยู่ในขณะนั้น
 และยังไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐสภาเกี่ยวกับด้านการเงินและการบริหารงานแต่ประการ
 ใด แม้แต่เงินสมทบที่รัฐบาลจะต้องออกก็ไม่ได้รับอนุมัติ ต้องขอความช่วยเหลือจากสมาคม
 อาชีพต่าง ๆ ให้เป็นผู้จัดการและบริหารงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประกันสังคม
 ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดของรัฐบาล จึงทำให้การประกันสังคมแบบบังคับในระยะแรก
 ทำในวงแคบคือ บังคับเฉพาะลูกจ้างที่ทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ตามเหมืองแร่และ
 ตามแหล่งระเบิดหิน ซึ่งมีรายได้น้อยกว่าปีละ 2,000 มาร์คขึ้นไปก่อน ภายหลังจึงได้ขยาย
 ความคุ้มครองให้ลูกจ้างประเภทอื่นและวิธีประกันในประเภทต่าง ๆ มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า วิธีการประกันสังคมตามแบบที่ได้ปฏิบัติในเยอรมันระยะแรก
 เป็นการรวบรวมลักษณะวิธีการเพื่อความมั่นคงทางสังคม 3 วิธี กล่าวคือ เงินที่คนงานจ่าย
 ตามวิธีประกันสังคมก็เหมือนกับเงินที่คนงานจ่ายให้กองทุนสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 (Mutual-Aid Society Fund) เงินสมทบที่นายจ้างจ่ายก็มีลักษณะเหมือนเงินค่า เบี้ยประ
 กันที่นายจ้างจ่ายให้บริษัทประกันภัย ประโยชน์ทดแทนที่จ่ายในกรณีทุพพลภาพหรือชราภาพก็มี
 ลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของการประกันซึ่งจะยอมจ่ายให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติตามสัญญาครบถ้วนแล้ว เท่านั้น
 และมีลักษณะเป็นเงินช่วยเหลือเฉพาะตัวของผู้ประกันตนเอง โดยถือเป็นเงินออมของผู้นั้น
 เมื่อการดำเนินงานการประกันสังคมในประเทศเยอรมันได้รับผลดี ก็ได้เปลี่ยน

ที่ทำและความคิดเห็นของบรรดาองค์การ หน่วยงาน และลูกจ้างคนงานของประเทศต่าง ๆ หันมาใช้ระบบการประกันสังคมเช่นเดียวกับเยอรมันนี้ เช่นประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่สองที่ดำเนินการประกันสังคมตามประเทศเยอรมัน และต่อมาอีก 30 - 40 ปีสหราชอาณาจักรและประเทศต่าง ๆ ในยุโรป รัสเซียและญี่ปุ่นก็ได้ดำเนินการตาม และเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก ประเทศต่าง ๆ ในละตินอเมริกา สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ก็ได้หันมาสนใจการประกันสังคมเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมของประเทศ⁵

การประกันสังคมในแบบบังคับตามกฎหมายที่เริ่มแพร่หลายในประเทศดังกล่าวในระยะแรกคงจำกัดอยู่เฉพาะในยุโรป ไม่มีประเทศใดนอกทวีปยุโรปนำไปดำเนินการ จนกระทั่งมากอนระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งปรากฏว่ามีบางประเทศในทวีปอเมริกาใต้ดำเนินการประกันสังคมแบบบังคับไปดำเนินการเพื่อคุ้มครองลูกจ้างคนงานบางประเภท เช่น ประเทศอูรุกวัย จัดประกันสังคมสำหรับลูกจ้างบางประเภทขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1925 ประเทศบราซิลเริ่มมีการประกันสังคมสำหรับลูกจ้างคนงานในกิจการรถไฟเมื่อ ค.ศ. 1923 สำหรับคนงานอยู่เรือเมื่อ ค.ศ. 1926 ประเทศคิวบาจัดการประกันสังคมขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1927 เป็นต้น สำหรับในทวีปเอเชีย ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่จัดให้มีการประกันสังคมเมื่อ ค.ศ. 1927 ประเทศพม่าเมื่อ ค.ศ. 1949 ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อ ค.ศ. 1950 สำหรับสหรัฐอเมริกาเริ่มตรากฎหมายการประกันสังคมขึ้นใช้ในปี ค.ศ. 1935 สำหรับประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกาที่ได้นำดำเนินการประกันสังคมมาแล้วในเวลานี้มีหลายประเทศเช่น อัลจีเรีย แครี ไอวอรีโคสต์ ลิเบีย มาลี มอริออค สหสาธารณรัฐอาหรับ และอัปเปอร์โวลตา⁶

การประกันสังคมของประเทศอังกฤษมีประวัติความเป็นมาจากผลแห่งการปฏิวัติทางอุตสาหกรรม⁷ (Industrial Revolution) โดยกระทันหัน และจากการเพิ่มขึ้นของพลเมืองอย่างรวดเร็ว ในระยะ 50 ปี ได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 10 ล้านคน ประเทศอังกฤษจึงมีความจำเป็นจะต้องหาทางให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบความทุกข์เดือด

5 Introduction to Social Security., op.cit., page 12

6 กรมประชาสงเคราะห์ "บ้านาณชราภาพในระบบความมั่นคงทางสังคม" 2516 หน้า 76-91

7 Mendelkohn Ronald : Social Security in the British Commonwealth : Great Britain, Canada, Australia, New Zealand, University of London the Athlone Press 1954

ฉะนั้นภายหลังจากที่เจ้าชายบิสมาร์ค นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศเยอรมัน ได้นำระบบประกันสังคมเข้าไปใช้เมื่อ ค.ศ. 1883 และประสบผลสำเร็จ สามารถช่วยให้ประชาชนที่ได้รับบาดเจ็บหรือพิการจากการขาดแคลนเงินรายได้อื่นเนื่องจากความเจ็บป่วยหรือชราภาพให้มีสภาพความเป็นอยู่มั่นคงขึ้นและสามารถแก้ไขวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรวดเร็ว ประเทศอังกฤษจึงเริ่มสนใจต่อระบบการประกันสังคมของเยอรมันและได้เริ่มศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังเพื่อนำระบบประกันสังคมของเยอรมันมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศอังกฤษ ต่อจากนั้นมาประเทศอังกฤษก็ได้เปลี่ยนแปลงกฎหมาย Common Law หลายอย่างให้เหมาะสมกับระบบอุตสาหกรรม โดยเฉพาะเกี่ยวกับกฎหมายการจ่ายเงินทดแทนให้คนงาน (Workmen's Compensation Act) ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าเป็นลำดับ

การประกันสังคมของประเทศอังกฤษได้เริ่มต้นอย่างจริงจังภายหลังที่ได้มีการสำรวจภาวะทางสังคม (Social Survey) ครั้งสำคัญเมื่อ ค.ศ. 1899 โดย Rowen B.

Seeborn ในเมือง York อันเป็นผลทำให้ทราบสาเหตุแห่งความยากจน (Primary Poverty) อย่างแท้จริงของประชาชนซึ่งปรากฏตามรายงานว่ามีอยู่ 6 ประการด้วยกันคือ

1. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวตาย
2. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วย พิการทุพพลภาพ หรือชราภาพ
3. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวต้องว่างงาน
4. การทำงานของบุคคลต้องขาดตอนไม่สม่ำเสมอ
5. ผู้หาเลี้ยงครอบครัวไม่สามารถรับภาระในครอบครัวซึ่งมีบุตรหรือผู้อยู่ในอุปการะมาก
6. เงินรายได้น้อย

จากรายงานดังกล่าวได้กระตุ้นรัฐบาลอังกฤษสมัยนั้นตราพระราชบัญญัติให้ความช่วยเหลือประชาชนออกมาหลายฉบับ ซึ่งมีทั้งพระราชบัญญัติแรงงานและพระราชบัญญัติประกันสังคม โดยมีการคุ้มครองแรงงานกำหนดอัตราขั้นต่ำของค่าจ้าง กำหนดวิธีการจ่ายเงินบำนาญให้แก่ประชาชน เป็นต้น และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือคนยากจนขึ้นเรียกว่า Royal Commission of Poor Law แต่คณะกรรมการชุดนั้นยังมีได้ดำเนิน

การแต่ประการใดก็ได้มีการตรากฎหมายประกันแห่งชาติขึ้นในปีค.ศ. 1910 โดยเริ่มให้มีการประกันสุขภาพ (national Health Insurance) และการประกันการว่างงาน (National Unemployment Insurance) กฎหมายนี้ได้ใช้ยู่ถึงปี ค.ศ. 1946 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ อันเป็นผลให้พระราชบัญญัติที่สำคัญขึ้น 3 ฉบับ และได้มีการบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1948 เป็นต้นมา คือ National Insurance Act, National Insurance Industrial Injuries Act และ National Health Service Act

สาเหตุที่ประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายทั้ง 3 ฉบับขึ้นมานั้น ก็โดยที่ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศอังกฤษได้ประสบความยุ่งยากในเรื่องต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมากมาย จึงได้ตั้งคณะกรรมการซึ่งมี Lord William Beveridge เป็นประธาน ให้ดำเนินการสำรวจภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง เพื่อนำมาวิจัยแล้วจึงวางโครงการประกันสังคมแห่งชาติและความช่วยเหลือในค่านอื่น ๆ ให้เป็นที่เพียงพอและเหมาะสม สำหรับรายงานเกี่ยวกับการประกันสังคม Lord Beveridge ได้เสนอหลักการไว้ดังนี้⁸

1. ประโยชน์ทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้ประกันสังคมควรมีอัตราเดียวกัน
 2. กำหนดอัตราเงินสมทบของลูกจ้างและนายจ้างควรเป็นอัตราเดียวกัน
 3. การคำนวณงานให้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานเพียงหน่วยเดียว
 4. ประโยชน์ทดแทนต้องมีอัตราเพียงพอที่จะชดเชยค่าความเจ็บป่วยหรือบำนาญความ ต้องการได้ในมาตรฐานปานกลาง
 5. ประโยชน์ทดแทนที่จะให้ต้องกระจายให้ทั่วถึงผู้ประกันตนและสามารถสนองความต้องการได้ถึงครอบครัวของผู้ประกันตน
 6. การจำแนกผู้ประกันตนควรถือลักษณะของอาชีพ เป็นเกณฑ์
- จากรายงานของ Lord Beveridge รัฐสภาอังกฤษ ได้อนุมัติให้ดำเนินการเกี่ยวกับ

⁸Beveridge, Sir William., Social Insurance and Allied Service, London

กับ Family Allowance ในปี ค.ศ. 1944 และได้เตรียมดำเนินการ Family Allowance ในปี ค.ศ. 1946 หลังจากนั้นก็ได้ปรับปรุงแก้ไขระเบียบต่าง ๆ และตรา กฎหมาย National Insurance และ Industrial Injuries ตามวิธี Family Allowance พร้อมทั้งได้ยกเลิกกฎหมายช่วยเหลือคนยากจน ค.ศ. 1601 (Poor Law Act of 1601) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้ช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย ช่วยเหลือเกี่ยวกับความจำเป็น ในการดำรงชีพ บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ประเทศอังกฤษได้พัฒนาการประกันสังคมทั้งทางด้านกฎหมายเรื่อยมา เช่น National Insurance Act 1965 และ 1966 ฯลฯ และทางด้านดำเนินการประกันสังคมและเงินช่วยเหลือเด็ก ๆ นั้น ให้เด็กได้รับค่าทดแทน ซึ่งรวมทั้งเด็กที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือเด็กอังกฤษที่ไปอยู่ต่างประเทศไม่เกิน 6 เดือน เด็กทุกคนที่เกิดในราชอาณาจักร คน อังกฤษหรือคนในเครือจักรภพที่เกิดในต่างประเทศและมาอยู่ในสหราชอาณาจักร โดยการแลกเปลี่ยนหรือความช่วยเหลือของรัฐบาล รวมทั้งทหารอังกฤษที่ประจำการอยู่ ณ ต่างประเทศด้วย

ในระยะที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรป อเมริกากลาง และบางประเทศในเอเชีย หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้เริ่มจัดให้มีการประกันสังคมแบบบังคับขึ้นใช้ แต่สหรัฐอเมริกา หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในฐานะผู้ชนะสงครามร่วมกับสัมพันธมิตร ซึ่งได้รับความเสียหายจากสงครามน้อยที่สุดและไม่ได้รับความกระทบกระเทือนทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามแต่อย่างใด ในทางตรงข้ามเมื่อสงครามได้ยุติลงแล้ว สหรัฐอเมริกา ได้ประสบความสำเร็จ ในการสร้างสรรค์หลายประการทั้งในด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจแบบใหม่ และการปฏิรูปใน ด้านต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้สหรัฐอเมริกามีความเจริญอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจ ของบุคคลชั้นนำของสหรัฐอเมริกาในสมัยนั้น ซึ่งต่างก็มีความคิดเห็นว่า ความเจริญต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น มีระดับสูงสุดและจะมั่นคงถาวรสืบไปชั่วกาลนาน จึงไม่สนใจเกี่ยวกับการประกันสังคมแต่อย่างใด

แต่ชั่วระยะเวลา 10 ปีผ่านไป ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมธุรกิจแบบใหม่ และการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ที่กำลังก้าวหน้าอยู่ทุกขณะ ก็เริ่มก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ทาง

เศรษฐกิจแก่สหรัฐอเมริกา โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1929 เป็นต้นมา กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์
โรงงานต่าง ๆ ได้ผลิตขึ้นมาอย่างมากมายเริ่มขายไม่ออก สินค้าคงเหลือเพิ่มมากขึ้น และ
ในกลางปีนั้น ราคาหุ้นในตลาดก็ตกลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะตลาดหุ้นในนครนิวยอร์ก ซึ่งเป็น
ตลาดหุ้นใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ราคาหุ้นก็ตกลงถึงร้อยละ 40 และสภาพการณ์คงเป็นไป
ในลักษณะดังกล่าว ไม่สามารถจะแก้ไขให้กลับดีขึ้นได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 โรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ ได้ปลดคนงานออก
จากงานเป็นจำนวนมากเพื่อลดค่าใช้จ่าย อัตราการว่างงานในปี ค.ศ. 1930 ปรากฏว่ามี
คนว่างงานเป็นจำนวนถึง 12 ล้าน 5 แสนคนเป็นอย่างน้อย ซึ่งไม่มีใครสามารถแก้ไขปัญหานี้
นี้ได้ ทำให้คนตกงานกลายเป็นบุคคลยากจน จนรัฐบาลต้องแจกอาหารให้ประทัง
ชีวิต วิกฤติการณ์ต่าง ๆ คงอยู่ในสภาพร้ายแรงติดต่อกันมาจนถึงปี ค.ศ. 1933 เมื่อ
แฟรงกลิน ดีลาโน โรสเวลต์ ผู้ว่าการมลรัฐนิวยอร์ก ได้เป็นประธานาธิบดี จึงได้ประกาศ
ใช้กฎหมายสงเคราะห์คนยากจนยามฉุกเฉินพร้อมทั้งจัดทำโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงาน
ทั่วประเทศถึง 400,000 กว่าโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการสร้างสาธารณประโยชน์

นอกจากนี้ยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งในปี ค.ศ. 1934 คือ คณะกรรมการ
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Committee of Economic Security) ต่อมาในวันที่ 15
มกราคม ค.ศ. 1935 คณะกรรมการได้เสนอโครงการประกอบด้วยหลักการดำเนินงาน
ประกันสังคมและการประชาสงเคราะห์ที่กว้างขวาง คือ

1. โครงการความมั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับผู้สูงอายุ 3 โครงการคือ
 - ก. โครงการบังคับการประกันการชราภาพ
 - ข. โครงการสมทบการประกันการชราภาพด้วยวิธีสมัครใจ
 - ค. โครงการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐต่าง ๆ ที่จ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพให้แก่คนชรา
2. โครงการให้เงินช่วยเหลือแก่รัฐต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันการว่างงาน
3. โครงการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐต่าง ๆ เกี่ยวกับหญิงหม้าย บุตรกำพร้าและ
การจัดสวัสดิการแก่เด็ก
4. โครงการขยายบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน

เมื่อนักกฎหมายดังกล่าว เข้าเสนอให้รัฐสภาพิจารณา ปรากฏว่าทั้งสภายุทธราชรัฐ สมาชิกสภาสูง ตลอดจนหนังสือพิมพ์และผู้นำธุรกิจในด้านต่าง ๆ ได้โจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง ว่า ประชาชนจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการประกันสังคม การนำการประกันการชราภาพ มาใช้ก็เท่ากับเป็นการทำลายการริเริ่มและการสะสมของประชาชนให้หมดสิ้นไป ส่วนการประกันการว่างงาน จะทำให้คนงานที่เกียจคร้านไม่ยอมหางานหาทางหยุดงานเพื่อจะคอยรับ ประโยชน์ทดแทนจากการว่างงานสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

แต่อย่างไรก็ตาม อคติประธานาธิบดีโรสเวลต์ก็ได้พยายามสร้างความเข้าใจอันดี ให้แก่วงการต่าง ๆ และต่อสู้กับอิทธิพลในทุกด้านและสามารถตรากฎหมายประกันสังคมฉบับแรก ของสหรัฐอเมริกาออกมาใช้เมื่อ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1935 คือ "Social Security Act"⁹ และเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกที่นำเอาวิธีการประกันสังคมและวิธีการสาธารณสุขปล้ำหรือการ สังคมสงเคราะห์โดยรัฐ เข้ามารวมไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน อันยังผลให้องค์การกรมกร ระหว่างประเทศนำไปเป็นหลักปฏิบัติและเผยแพร่ออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดให้มีการประกันสังคม มีดังนี้

1. เป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน การประกันสังคมสามารถช่วยบรรเทาทุกข์ผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วย ความเดือดร้อนอันเกิดจากการที่ขาดรายได้ เป็นการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้น ทำให้ทุกคนอยู่ด้วยความมั่นใจในอนาคตว่า หากคนประสบอุบัติเหตุก็ยังมีเงินพอที่จะเลี้ยงชีพต่อไปได้ หรือชราไม่มีแรงทำงานก็อาจอยู่ได้
2. การประกันสังคมเป็นการป้องกันและรักษาศักดิ์ศรีของผู้ประกัน เพราะประโยชน์ทดแทนที่ได้เป็นสิทธิของผู้ประกันทุกคนที่จะได้รับ ไม่ว่าผู้ประกันจะมีฐานะอย่างไร มิได้เป็นการให้เปล่าเช่นการประชาสงเคราะห์
3. การประกันสังคมช่วยรัฐบาลไม่ต้องจ่ายเงินภาษีรายได้เพื่อบรรเทาทุกข์มาก

⁹ Charles I. Schottland, "The Social Security Program in the United States" (Appleton-Century Crofts 1963). See Program in the United States (Appleton-Century Crofts 1963).

เพราะนายจ้างและลูกจ้างช่วยกันออกเงินสมทบรวมด้วย

4. ในด้านเศรษฐกิจ ช่วยแก้ภาวะเงินเฟ้อเงินฝืดได้ ช่วยรักษาระดับราคาสินค้า โดยอาศัยการเก็บเงินสมทบการประกันสังคมและการจ่ายประโยชน์ทดแทน กล่าวคือ ใชยามเศรษฐกิจเฟื่องฟู คนงานมีงานทำ มีรายได้มาก มักจะใช้จ่ายมาก เงินหมุนเวียนในท้องตลาดมาก อาจจะเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อได้ สถานะการณเศรษฐกิจทำนองนี้จะมีการจ่ายเงินทดแทนน้อย แต่เก็บเงินสมทบได้มาก ทำให้เงินหมุนเวียนในท้องตลาดน้อยลง เป็นการบรรเทาหรือป้องกันภาวะเงินเฟ้อได้บ้าง

ส่วนในระยะเกิดภาวะเงินฝืด สถานะการณที่มีเงินหมุนเวียนในตลาดน้อยเกินไป คนมีเงินใช้จ่ายน้อย เป็นผลให้กระทบกระเทือนธุรกิจการค้ามาก บริษัทธุรกิจบางแห่งอาจจะต้องปิดหรือเลิกกิจการไป ทำให้คนว่างงานเดือดร้อนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างร้ายแรง การประกันสังคมทำหน้าที่ช่วยรักษาเสถียรภาพได้ทางหนึ่ง ทำให้เงินไหลไปอยู่ในมือของประชาชน สำหรับใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เมื่อประชาชนมีเงินใช้จ่ายซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ก็จะช่วยให้ธุรกิจการค้าฟื้นตัวได้เร็วขึ้น

5. เป็นแหล่งสะสมทุนเพื่อพัฒนาประเทศ เพราะการประกันสังคมมีการเรียกเก็บเงินสมทบจากนายจ้างและลูกจ้าง และเงินจำนวนดังกล่าวมักจะนำไปซื้อพันธบัตรให้รัฐบาลนำไปพัฒนาประเทศ

ประเภทและลักษณะของการประกันสังคม

ประเภทของการประกันสังคมที่นานาประเทศนิยมกันอยู่ในปัจจุบันนี้ อาจแบ่งได้เป็น 8 ประเภท คือ¹⁰

¹⁰ Minimum Standards of Social Security Convention 1952 (No.102) provided by International Labour Office

1. การประกันการเจ็บป่วย (Sickness Insurance)
2. การประกันการคลอดบุตร (Maternity Insurance)
3. การประกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน (Employment Injuries Insurance)
4. การประกันการพิการทุพพลภาพ (Invalidity Insurance)
5. การประกันการชราภาพและเพื่อผู้อยู่ในอุปการะของผู้ประกัน (Old Age and Service Insurance)
6. การประกันการตายของหัวหน้าครอบครัว (Death of Breadwinner Insurance)
7. การประกันการว่างงาน (Unemployment Insurance)
8. การประกันสงเคราะห์ครอบครัว (Family Allowance Insurance)

การประกันแต่ละประเภทมีหลักเกณฑ์โดยสรุปดังนี้

1. การประกันการเจ็บป่วย (Sickness Insurance)

การประกันประเภทนี้มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกันตนเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ และการขาดเจ็บธรรมดา (Ordinary Sickness) ซึ่งการเจ็บป่วยดังกล่าวจะทำให้ไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ตามปกติ หรือต้องหยุดทำงานในระหว่างเจ็บป่วยอยู่ และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่มีงานทำต่อไป

ฉะนั้นหลักการให้ความคุ้มครองในเรื่องการเจ็บป่วยจึงแยกออกเป็น 2 ทางคือ

ทางที่ 1 ให้ความคุ้มครองในเรื่องเงินรายได้ที่ต้องขาดไป เพราะการว่างงานในระหว่างเจ็บป่วย โดยจ่ายให้เป็นเงินชดเชยค่าจ้าง (Cash Compensation of Wage)

ทางที่ 2 จัดบริการทางการแพทย์ (Medical Care Services) ให้ตามความจำเป็น ซึ่งรวมตลอดถึงการส่งเสริมในด้านสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค เพื่อให้ผู้ประกันตนได้หายจากการเจ็บป่วยโดยเร็วและกลับเข้าทำงาน ทำให้มีรายได้ตามปกติโดยเร็ว หรือมีร่างกายสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสามารถทำงานมีรายได้ประจำมั่นคงตลอดไป

2. การประกันการคลอดบุตร (Maternity Insurance)

เนื่องจากการที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) เห็นว่าการใช้แรงงานผู้หญิงควรมีขอบเขตจำกัดและไม่เป็นอันตรายต่อหญิงนั้นด้วย จึงได้วางข้อกำหนดอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันเกี่ยวกับการคลอดบุตร (Maternity Protection Convention) มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1919 และประเทศสมาชิกทั้งหลายขององค์การก็ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าวโดยทั่วไป ซึ่งการประกันประเภทนี้มีหลักการในทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและได้เพิ่มให้การบริการแก่ทารกแรกคลอดด้วย

3. การประกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน (Employment Injuries Insurance)

ในหลักการให้ความคุ้มครองเพื่อความมั่นคงทางสังคม (Social Security) ด้วยกันแล้ว ต้องนับว่าอุบัติเหตุจากการทำงาน (Work Accident) และโรคอันเกิดจากการทำงาน (Occupational Disease) ได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ ก่อนหลักการอื่น ๆ โดยในระยะแรกได้ใช้หลักเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการทำงาน (Principle of Occupational Risk) ซึ่งให้นายจ้างเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายค่าทดแทนความเสียหายแก่ลูกจ้างเกี่ยวกับการประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเกิดจากการทำงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดตามกฎหมายค่าทดแทนลูกจ้าง (Workmen's Compensation Act) และถือว่าค่าทดแทนนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายของกิจการได้ แต่ก็ได้มีไม่มากนัก เพราะโรงงานขนาดใหญ่เท่านั้นที่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวได้ ส่วนโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ จึงได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการประกันสังคม ซึ่งสามารถให้ความคุ้มครองแก่คนงานไม่ว่าโรงงานขนาดใหญ่เท่าเทียมกันหมด

4. การประกันการพิการทุพพลภาพ (Invalidity Insurance)

การประกันการพิการทุพพลภาพนี้เป็นการช่วยเหลือที่พิการเนื่องจากการทำงานหรือจากอุบัติเหตุอันตรายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการทำงาน การเจ็บป่วยเรื้อรังเป็นเวลานาน

ไม่สามารถที่จะทำงานได้ การพิจารณาทุพพลภาพนั้นจะต้องเป็นการพิจารณาทุพพลภาพประเภทถาวรและสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานตั้งแต่ 2 ใน 3 ของสมรรถภาพในการทำงาน ตามปกติของผู้ประกันคนแต่ละคนหรือคิดเป็นร้อยละ 66 ขึ้นไป จึงจะมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยเลี้ยงชีพหรือบำนาญการพิจารณาทุพพลภาพ

เงินเบี้ยเลี้ยงชีพประเภทนี้ได้รับจนเข้าเกณฑ์ชราภาพแล้วก็เปลี่ยนไปรับบำนาญชราภาพแทนต่อไป

5. การประกันการชราภาพและทายาท (Old Age and Survivors Insurance)

การประกันนี้โดยมากมักจะกำหนดอายุของผู้ที่ได้รับค่าทดแทนเมื่ออายุเข้าเกณฑ์ชราภาพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วถือเอาอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป หรือตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดอายุของผู้ที่จะได้รับเงินค่าทดแทนควรจะเป็นเท่าใด และให้ได้รับเงินบำนาญเพียงพอที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แม้จะไม่สามารถทำงานหาเงินได้แล้วก็ตาม และเงินบำนาญนี้หากผู้ประกันคนนั้นถึงแก่ความตายลงและยังมีทายาทที่ยังอยู่ในอุปการะ ทายาทนั้นก็มีสิทธิที่จะได้รับเงินบำนาญทดแทนเพื่อการศึกษาและยังชีพจนกว่าจะสามารถประกอบกิจการงานมีรายได้เลี้ยงตัวได้

6. การประกันการตายของผู้รับผิดชอบในครอบครัว (Death of Breadwinner Insurance)

การตายของผู้รับผิดชอบในครอบครัว (Death of Breadwinner) หรือของหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นผู้หารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว หากบุคคลนั้นตายลง ผู้ที่อยู่ในอุปการะจะต้องได้รับความเดือดร้อนทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ และในด้านการดำรงชีวิตของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นการประกันประเภทนี้จึงกำหนดการให้ความช่วยเหลือครอบครัวออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การช่วยเหลือในเรื่องเงินค่าจัดการศพ
2. เงินบำนาญให้แก่หญิงหม้ายหรือชายหม้ายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ รวมทั้งบุตร กำนันและผู้ที่อยู่ในอุปการะทั้งหมด (Survivor's Pension)

7. การประกันการว่างงาน (Unemployment Insurance)

การประกันการว่างงาน โดยจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ว่างงานซึ่งไม่มีรายได้ เนื่องจากไม่มีงานทำ สาเหตุของการว่างงานที่จะได้รับเงินทดแทนนั้น โดยมากแต่ละประเทศจะกำหนดหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไป แม้ในสหรัฐอเมริกาเองก็ตาม แต่ละรัฐก็กำหนดไม่เหมือนกัน บางประเทศก็กำหนดให้จ่ายค่าทดแทนได้เฉพาะกรณีการว่างงานที่เกิดจากนายจ้างยุบเลิกตำแหน่ง เลิกกิจการ หรือการกลั่นแกล้งให้ออกจากงานโดยผู้ประกันตนไม่มี ความผิดเท่านั้น นอกจากนี้แล้วจะไม่ได้ประโยชน์ทดแทนดังกล่าว

8. การประกันการสงเคราะห์ครอบครัว (Family Allowance Insurance)

ความมุ่งหมายในการจัดการประกันประเภทนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการบำรุง สุขภาพของเด็ก โดยเฉพาะในครอบครัวใหญ่ (Assure the healthy nurture of children)

ประโยชน์ทดแทน (Benefits)¹¹

การให้ประโยชน์ทดแทนหรือค่าทดแทน (Benefits) ตามระบบประกันสังคมนั้น ผู้มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทน (Beneficiaries) ได้แก่ ผู้ประกันตน (Insured Persons) และผู้ที่ เป็นทายาทหรือผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้ประกันตน โดยอาจจ่ายให้เป็นเงินหรือ เป็นสิ่ง ของหรือเป็นบริการ ซึ่งแต่ละประเทศก็กำหนดหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไป แต่ ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์โดยทั่ว ๆ ไป ที่ส่วนมากนิยมปฏิบัติกัน ดังนี้

ประโยชน์ทดแทนการเจ็บป่วย (Benefit from Sickness Insurance)

ที่จ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทน (Beneficiaries) นั้นมีดังนี้

1. บริการทางการแพทย์ (Medical Care Services) ได้แก่ การตรวจ รักษาทางการแพทย์ การจ่ายยารักษาโรค การพักรักษาโรค การพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

2. จ่ายเงินชดเชยค่าจ้าง (Cash Compensation for Wage) ในระหว่างหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาล โดยมีเงื่อนไขดังนี้

ก. อัตราเงินชดเชยค่าจ้างจะอยู่ในระหว่างร้อยละ 50 - 60 ของค่าจ้างที่ผู้ประกันตนได้รับ และจะเพิ่มขึ้นในกรณีที่มีผู้ประกันตนมีภาระทางครอบครัวมากหรืออาจจะลดลงตามส่วนเมื่อผู้ประกันตนเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล

ข. การจ่ายเงินชดเชยค่าจ้างจะกำหนดระยะเวลาคอย (Waiting Period) ไว้ 3 วัน เริ่มจ่ายให้ตั้งแต่วันที่ 4 ของการเจ็บป่วยไปจนครบกำหนดตามกฎหมายคือประมาณครั้งละ 90 วัน และในหนึ่งปีรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 180 วัน เว้นแต่การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังระยะเวลาที่จะจ่ายเงินชดเชยให้จะไม่เกินหนึ่งปี

ค. ผู้ประกันตนซึ่งเข้าประกันตนในครั้งแรกต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมจำนวนหนึ่งก่อน จึงจะมีสิทธิได้รับเงินค่าจ้าง ทั้งนี้สุดแต่ประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไร แต่ส่วนใหญ่จะกำหนดไว้ประมาณ 3 งวด หรือ 3 เดือน

ประโยชน์ทดแทนการคลอดบุตร (Benefit from Maternity Insurance)

ที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทนมีดังนี้

1. บริการทางการแพทย์ (Medical Care Services) ที่ให้ให้แก่ การตรวจรับฝากครรภ์ การให้ยา การให้เข้ารับทำการคลอดในสถานพยาบาล การให้พักรักษาตัวในโรงพยาบาลและการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการคลอดบุตร

แต่ในกรณีแห่งบุตรถือว่าเป็นการเจ็บป่วย จะต้องรับประโยชน์ทดแทนจากการเจ็บป่วย

2. เงินชดเชยค่าจ้างในระหว่างหยุดงาน เพื่อการคลอดบุตรมีเงื่อนไขดังนี้

ก. อัตราเงินชดเชยค่าจ้างจะอยู่ในระหว่างร้อยละ 60 - 70 ของค่าจ้างที่ผู้ประกันตนได้รับ

ข. การจ่ายเงินชดเชยค่าจ้างเพื่อการคลอดบุตรกำหนดไว้เป็น 2 ระยะ คือ ก่อนการคลอดประมาณ 42 วัน และหลังการคลอดประมาณ 42 วัน ในบางประเทศให้รวมกัน 84 วัน (หรือ 12 สัปดาห์)

ค. ผู้ประกันตนซึ่งเข้าประกันตนครั้งแรกต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมแล้วจำนวนหนึ่ง จึงจะมีสิทธิได้รับเงินชดเชยค่าจ้างทำนองเกี่ยวกับการประกันการเจ็บป่วย

ประโยชน์ทดแทนอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน (Benefit from Employment Injuries Insurance) ทำให้แก่ผู้รับประโยชน์ทดแทนมีดังนี้

1. บริการทางการแพทย์ ได้แก่ การรักษาพยาบาล การให้ยา การให้เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

2. เงินชดเชยค่าจ้างในระหว่างหยุดงาน เพื่อการรักษาพยาบาล มีเงื่อนไขดังนี้

ก. อัตราค่าชดเชยค่าจ้าง ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้สูงกว่าเงินชดเชยค่าจ้างเกี่ยวกับการเจ็บป่วยธรรมดาประมาณร้อยละ 10 ของค่าจ้าง ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้พยายามที่จะปรับปรุงอัตราเงินชดเชยค่าจ้างในการเจ็บป่วยและการเกิดอุบัติเหตุหรือโรคอันเกิดจากการทำงานให้เท่ากัน เพื่อป้องกันกรณีพิพาทระหว่างผู้ประกันตนกับเจ้าหน้าที่ขององค์การประกันสังคม

ข. ระยะเวลาในการให้เงินชดเชยค่าจ้างจะเป็นระยะเวลานานกว่าการเจ็บป่วยธรรมดา มีบางประเทศให้ครั้งละ 120 วัน ในปีหนึ่งจะประสบอันตรายถึงครั้งก็ได้จะได้รับเงินชดเชยทุกครั้ง

ค. เงินชดเชยค่าจ้างแรงงานจากกรณีนี้จะจ่ายให้ผู้ประกันตนนั้น จะเริ่มนับตั้งแต่วันเข้าเริ่มประกันตนเลย โดยไม่ต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมก่อน เช่น การเจ็บป่วยหรือการคลอดบุตร

3. เงินทดแทนความพิการทุพพลภาพ (Disablement Pension) จะจ่ายให้แก่ผู้ประกันตนในกรณีที่ต้องประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเกิดจากการทำงานจนถึงต้องพิการทุพพลภาพ โดยมีหลักเกณฑ์การจ่ายตามส่วนแห่งความพิการทุพพลภาพที่ทำให้สมรรถภาพในการทำงานต้องสูญเสียไป โดยกำหนดว่าบุคคลแต่ละคนมีสมรรถภาพในการทำงานอยู่เต็ม 100% การสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานเนื่องจากความพิการทุพพลภาพให้คิดเทียบจากสมรรถภาพในการทำงานที่มีอยู่เต็ม โดยจะจ่ายเงินค่าทดแทนให้ประมาณร้อยละ 60 - 70 ของค่าจ้างหลังสุดที่ได้รับไปจนกว่าจะเข้าเกณฑ์รับบำนาญชราภาพ ก็จะเปลี่ยนไปรับบำนาญประเภทนั้นต่อไป

ประโยชน์ทดแทนการพิการทุพพลภาพ (Benefit from Invalidity Insurance) มีบริการและเงินทดแทนที่จะให้แก่ผู้ประกันตนดังนี้

1. บริการทางการแพทย์ ได้แก่ การรักษาพยาบาลและบริการอื่น ๆ เช่นเดียวกับบริการทางการแพทย์ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในกรณีเจ็บป่วยธรรมดา

2. เงินชดเชยค่าจ้างในระหว่างหยุดงาน เพื่อการรักษาพยาบาลในอัตราร้อยละ 50 - 60 ของค่าจ้าง (ทั้งนี้แล้วแต่แต่ละประเทศจะกำหนด)

3. เงินเบี้ยเลี้ยงชีพหรือบำนาญพิการทุพพลภาพ (Invalidity Pension) จะจ่ายให้แก่ผู้ประกันตนโดยมีเงื่อนไขดังนี้

ก. การพิการทุพพลภาพจะต้องเป็นการถาวรและต้องพิการทุพพลภาพตั้งแต่ 2 ใน 3 ของสมรรถภาพเดิมขึ้นไป

ข. ต้องประกันตนมาแล้วเป็นระยะเวลา 10 ถึง 15 ปี หรือถ้าเข้าประกันตนเมื่ออายุใกล้จะเข้าเกณฑ์รับบำนาญชราภาพ ต้องส่งเงินสมทบติดต่อกัน 3 ปี ในระยะเวลา 5 ปีสุดท้าย ทั้งนี้ สุดแต่กฎหมายแต่ละประเทศจะกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น

ค. การคำนวณเงินเบี้ยเลี้ยงชีพหรือบำนาญพิการทุพพลภาพ มีหลักเกณฑ์การคำนวณเช่นเดียวกับเงินทดแทนความพิการทุพพลภาพในประเภทการประกันอุบัติเหตุหรือโรคอันเกิดจากการทำงานนี้

4. ความช่วยเหลือในค้ำอื่น เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน การให้แขนขาเทียม เครื่องพยุงกาย การจัดหางานให้ทำ ให้เงินทุนประกอบอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น คงถือหลักเกี่ยวกับการประกันอุบัติเหตุหรือโรคอันเกิดจากการทำงาน

เงินเบี้ยเลี้ยงชีพจะจ่ายให้แก่ผู้ประกันตนจนถึงอายุเข้าเกณฑ์รับบำนาญชราภาพจึงจะเปลี่ยนไปรับบำนาญชราภาพแทน

ประโยชน์ทดแทนการประกันเมื่อชราภาพ มีการบริการและเงินทดแทนที่ให้แก่ผู้ประกันตนดังนี้

1. เงินบำนาญชราภาพ (Old Age Pension) จะจ่ายให้แก่ผู้ประกันตนโดยมีเงื่อนไขดังนี้

ก. ผู้ประกันตนต้องเป็นผู้มีอายุสูง หรือโดยหลักทั่วไป ผู้ประกันตนหญิงต้องมีอายุ 60 ปี และผู้ประกันตนชายต้องมีอายุ 65 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ แล้วแต่ว่าประเทศใดจะกำหนดอย่างไร ซึ่งอาจต่ำหรือสูงกว่าอายุดังกล่าวก็ได้

ข. ต้องเป็นผู้ประกันตนมาแล้วในระยะเวลาตามที่สมควร ส่วนมากกำหนดไว้ในระหว่าง 10 - 15 ปี แต่ผู้ประกันตนที่ถึงวัยบังคับให้ประกันตนเมื่ออายุใกล้จะครบ 60 ปี หรือ 65 ปี ก่อนออกอรรถาจ่ายเพื่อรับบำนาญชราภาพ ผู้ประกันตนต้องส่งเงินสมทบติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือ 5 ปี

ค. การคำนวณเงินบำนาญชราภาพ โดยถือเอาเงินเดือนหรือค่าจ้างเฉลี่ยตามระยะเวลาที่กำหนดจนถึงเดือนสุดท้ายที่ต้องออกจากงานเป็นเกณฑ์คำนวณ ระยะเวลาที่ออกเงินสมทบ กรณีค่าครองชีพโดยเฉลี่ยมาคิดเทียบเป็นร้อยละของเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่ก่อนออกจากงาน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 50 - 60% ของค่าจ้างที่ได้รับและอาจกำหนดอัตราการจ่ายเงินบำนาญขั้นต่ำตามอัตราขั้นต่ำของระดับการครองชีพในท้องถิ่นของแต่ละประเทศไว้ด้วยก็ได้ เพื่อให้ผู้ประกันตนต้องได้รับความเดือดร้อนในบั้นปลายของชีวิต

2. บริการทางแพทย์ เมื่อผู้ประกันตนกำลังรับบำนาญชราภาพเจ็บป่วย ก็มีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์เช่นเดียวกับผู้ประกันตนทั่วไป หรือถ้าผู้ประกันตนซึ่งกำลังรับบำนาญชราภาพถึงแก่กรรม ทายาทที่มีสิทธิรับเงินค่าจัดการศพและเงินทดแทนการตายต่อไป

ประโยชน์ทดแทนการตาย เมื่อผู้ประกันตนตายลง เงินทดแทนที่ทายาทจะได้รับมีดังนี้

1. เงินค่าจัดการศพ (Funeral Grant) เมื่อผู้ประกันตนถึงแก่กรรม ทายาทของผู้ประกันตนย่อมมีสิทธิได้รับเงินค่าจัดการศพตามพิธีทางศาสนาโดยเท่าเทียมกันทุกราย ไม่ว่าจะผู้ประกันตนจะถึงแก่กรรมเพราะอุบัติเหตุหรือโรคอันเกิดจากการทำงานหรือโดยสาเหตุอื่นใด

2. เงินทดแทนให้ทายาทของผู้ตาย (Survivor's Pension) จะจ่ายให้แก่ทายาทตามวิธีคำนวณในข้อ ค. ของเงินชราภาพ และแบ่งจ่ายให้แก่ทายาทแต่ละคนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

ประโยชน์ทดแทนการว่างงาน บริการและเงินทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้ประกันตน
มีดังนี้

1. จ่ายเงินชดเชยค่าจ้างให้ในระหว่าง 3 - 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่จะสามารถหางานทำใหม่ได้ โดยจ่ายในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างหรือสูงกว่า
2. จัดให้มีการฝึกอาชีพฝีมือ (Skilled Labour) เพื่อให้สามารถหางานทำ
ได้ง่ายขึ้น
3. จัดหางานให้ทำตามความเหมาะสมกับบุคคลและให้มีรายได้ใกล้เคียงกับ
รายได้เดิม

ประโยชน์ทดแทนการสงเคราะห์ครอบครัว เนื่องจากความมุ่งหมายในการ
จ่ายประโยชน์ทดแทนนี้ ก็เพื่อจะให้เป็นหลักประกันในการบำรุงสุขภาพเด็ก (Assure the
Healthy Nurture of Children) ในครอบครัว เพราะในครอบครัวใหญ่ที่มี
รายได้ไม่พอใช้จ่ายในครอบครัวนั้น เด็ก ๆ มักได้รับอาหารไม่เพียงพอ หรือมีที่อยู่อาศัย
ไม่ถูกสุขอนามัย ดังนั้นการจ่ายประโยชน์ทดแทนจึงถือเอาตามจำนวนบุตรในครอบครัวเป็น
เกณฑ์ เช่นผู้ประกันตนที่มีบุตรตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนดังนี้ บุตร
คนที่ 5 และคนต่อ ๆ ไป ก็จะได้ประโยชน์ทดแทนเป็นรายเดือนและสิ่งของเครื่องใช้อันจำเป็น
สำหรับเด็กตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมาย และการจ่ายประโยชน์ทดแทนนี้ ย่อมจะมี
เวลาสิ้นสุดกล่าวคือ บุตรบางคนบรรลุนิติภาวะหรือสำเร็จการศึกษาหรือประกอบอาชีพได้
แล้ว ตามตัวอย่างที่กล่าว สมมุติว่าผู้ประกันตนมีบุตร 6 คน ก็จะได้รับประโยชน์ทดแทน
ให้สำหรับบุตรคนที่ 5 และ 6 ถ้าบุตรคนที่ 1 บรรลุนิติภาวะ ทางกรมประกันสังคมก็จะ
ระงับการจ่ายเงินให้บุตรคนที่ 5 คงจ่ายให้บุตรคนที่ 6 เพียงคนเดียว เช่นนี้เป็นต้น

การจ่ายประโยชน์ทดแทนแต่ละประเภทดังกล่าวมาแล้วทั้ง 8 ประการนั้น ใน
ประเทศต่าง ๆ มีเกณฑ์การเพิ่มหรือลดหรือระงับการจ่ายประโยชน์ทดแทนไว้หลายประการ
ด้วยกัน เช่นเรื่องการเจ็บป่วย ถ้าผู้ประกันตนมีภาวะทางครอบครัวมากหรือมีบุตรหลายคน
อาจเพิ่มเงินชดเชยค่าจ้างให้ตามเกณฑ์อีกส่วนหนึ่ง หรือในกรณีว่างงานถ้าทางการประกัน
สังคมให้ผู้ประกันตนเข้าฝึกอาชีพฝีมือ หรือจัดหางานอันเหมาะสมให้ทำได้ และผู้ประกันตน

ปฏิเสชโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ทางกรมประกันสังคมอาจจ่ายประโยชน์ทดแทนชั่วคราว หรือตลอดไปเสียก็ได้

นอกจากนี้บางประเทศได้จัดประโยชน์ทดแทนนอกจากที่กล่าวมาแล้ว 8 ประเภท ข้างต้น เช่นประเทศอิสราเอลมีการจ่ายเงินชดเชยค่าจ้างในระหว่างไปฝึกทหาร (Equalization Funds for Reservist)¹² ประเทศนิวซีแลนด์มีการจ่ายเงินทดลองจ่ายเพื่อรักษาและซ่อมแซมบ้าน สำหรับผู้ประกันคนที่มีรายได้น้อย (Advance for Home Maintenance) การสงเคราะห์ทางบ้าน (Home Help) โดยการออกเงินค่าจ้างให้ส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดเพื่อจ้างคนมาช่วยทำงานตามที่จำเป็น เพื่อช่วยสงเคราะห์ผู้ชราหรือผู้ป่วยที่มีรายได้น้อย จำกัด เป็นต้น¹³

ผู้ที่เข้าเป็นผู้ประกันตน (Insured Persons)

ผู้ที่เข้าเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายประกันสังคม คือถูกบังคับให้ต้องทำการประกันสังคมตามกฎหมายของประเทศนั้น ซึ่งแต่ละประเทศก็ได้กำหนดขอบเขตไว้ต่างกัน บางประเทศที่เพิ่งเริ่มดำเนินการก็กำหนดขอบเขตการบังคับให้น้อยแล้วค่อยขยายต่อไปในภายหลัง โดยประเทศต่าง ๆ มักมีแผนการหรือมีวัตถุประสงค์ของการบังคับการประกันสังคมให้สามารถคุ้มครองประชาชนทุกคนได้ดังนี้คือ

1. ผู้ที่ทำงานเป็นลูกจ้าง (Employed Person) นับเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่ประเทศต่าง ๆ มักจะกำหนดให้ต้องทำการประกันสังคม เมื่อประเทศเหล่านั้นเริ่มดำเนินการประกันสังคมในระยะแรก¹⁴ โดยอาจจะกำหนดขอบเขตให้แคบในระยะแรกเช่น อาจกำหนดให้ลูกจ้างเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีธุรกิจการค้าและการอุตสาหกรรมรุ่งเรืองเท่านั้นที่ต้องประกันสังคม แล้วจึงค่อย ๆ ขยายไปยังเมืองอื่น ๆ จนทั่วประเทศ การเข้าเป็นผู้ประกันตน กฎหมายประเทศต่าง ๆ มักกำหนดให้นายจ้างเป็นผู้จัดการติดต่อ รวมทั้งมักจะกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ต้องหักเงินของลูกจ้างและนำส่งเงินสมทบส่วนของนายจ้างเองและ

¹² จก สุวรรณทัต และวีระ โอสถานนท์ "รายงานการดำเนินงานประกันสังคมประเทศอิสราเอล

¹³ 2505" กรมประชาสงเคราะห์
 13 ศิริภรณ์ อังสุ-งท "รายงานการดำเนินงานประกันสังคมประเทศนิวซีแลนด์ 2505" กรมประชาสง

¹⁴ Social Insurance Administration Volume II-Drafts Posters, Leaflets and Forms D14(2) 1962 Geneva Provided by ILO

ส่วนของลูกจ้างคือนายงานประกันสังคม ในการนี้ลูกจ้างก็มีสิทธิที่จะดำเนินการประกันสังคมกับหน่วยงานประกันสังคมเองได้

ประโยชน์ทดแทนต่าง ๆ ที่หน่วยงานประกันสังคมจัดไว้ นอกจากจะให้แก่ตัวผู้ประกันตนเองแล้ว ยังให้แก่ครอบครัวของผู้ประกันตน เช่น เกี่ยวกับการสงเคราะห์ครอบครัว การคลอดบุตร เป็นต้น

2. ผู้ที่ทำงานส่วนตัวและผู้ที่มีไต่ทำงาน (Self-Employed and Non-Employed Persons): การออกกฎหมายบังคับให้บุคคลเหล่านี้เข้าเป็นผู้ประกันสังคมนั้น มีปัญหามิใช่แต่เพียงต้องขาดเงินสมทบส่วนของนายจ้างเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาอีกมากมาย เช่น การคำนวณรายได้เพื่อกำหนดอัตราเงินสมทบ หรือการกำหนดอัตราเงินทดแทนที่จะจ่ายก็เป็นการยาก ประเทศกสิกรรมบางประเทศ เกษตรกรมีรายได้น้อย ไม่อาจจ่ายเงินสมทบได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามการเก็บเงิน การควบคุม และปัญหาอื่น ๆ อีกมาก บางประเทศก็ให้สิทธิแก่คนที่ทำงานส่วนตัวเหล่านี้เข้าทำการประกันสังคมตามความสมัครใจไม่บังคับ แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีหลายประเทศที่ได้ขยายการบังคับการประกันสังคมออกไปยังผู้ที่ทำงานส่วนตัวและผู้ที่มีไต่ทำงาน เช่น ประเทศอิสราเอล ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร แต่บางประเทศก็คุ้มครองเฉพาะผู้ที่ทำงานเป็นลูกจ้างและทำงานส่วนตัว ยังไม่คุ้มครองไปถึงผู้ที่มีไต่ทำงาน เช่น สหรัฐอเมริกา แต่บางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย เบลเยียม ฝรั่งเศส สหพันธ์รัฐเยอรมันนี และอิตาลี ได้แบ่งหน่วยงานการประกันสังคมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้แยกออกจากกัน¹⁵

¹⁵ Introduction to Social Security Geneva 1970 provided by ILO